

Rapport

Rapport over een klacht over het Centraal Justitieel Incasso Bureau uit Leeuwarden. Bestuursorgaan:
de minister van Veiligheid en Justitie

Datum: 3 maart 2011

Rapportnummer: 2011/0077

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het CJIB bij het executeren van de ontnemingsmaatregel onzorgvuldig te werk is gegaan. Met name heeft het CJIB zich er niet van vergewist of verzoeker de laatste aanmaning heeft ontvangen. Daardoor is aan verzoeker de kans ontnomen om daarop te reageren en is verzoeker door politieambtenaren op zijn werk aangehouden teneinde hem vervangende hechtenis te laten ondergaan.

Feiten

Verzoeker werd op 25 maart 2003 door de rechter veroordeeld tot een ontnemingsmaatregel omdat hij aan het plegen strafbare feiten een wederrechtelijk verkregen voordeel van € 4.848,52 zou hebben overgehouden. Verzoeker had tot het moment waarop jegens hem vervangende hechtenis werd gevorderd, in totaal € 200,- aan het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) betaald.

In het kader van de executie van de ontnemingsmaatregel werd verzoeker door de politie op zijn werk aangehouden. Verzoeker onderging vervolgens van 18 tot en met 26 mei 2009 in totaal acht dagen vervangende hechtenis. Op vrijdag 22 mei 2009 werd het bedrag dat verzoeker nog had openstaan op de bankrekening van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) gestort, waarna verzoeker werd vrijgelaten.

Visie verzoeker

Volgens verzoeker heeft hij van het CJIB nooit een laatste aanmaning ontvangen waarin zou hebben gestaan dat hem, voordat het dwangmiddel voorlopige hechtenis zou worden toegepast, nog een allerlaatste termijn van veertien dagen werd gegund om het openstaande bedrag alsnog te betalen. Volgens verzoeker is er kennelijk bij de verzending van de laatste aanmaning iets misgegaan.

Volgens verzoeker had het CJIB zich er, middels een ontvangstbevestiging, van moeten vergewissen of hij deze laatste aanmaning ook daadwerkelijk had ontvangen. Volgens verzoeker zou hij, indien hij de laatste aanmaning wel zou hebben ontvangen, daar zeker op hebben gereageerd. In dat geval zou hij een voorstel voor een betalingsregeling hebben gedaan om de hem in het vooruitzichtgestelde aanhouding en detentie te kunnen voorkomen.

Visie minister van Veiligheid en Justitie

Volgens de minister wordt voor de executie van een ontnemingsmaatregel in beginsel slechts één aanschrijving verzonden. Om ervoor te zorgen dat de aanschrijving de veroordeelde bereikt, wordt deze volgens de minister eenmalig via een akte van uitreiking aan de veroordeelde uitgereikt. In het geval van verzoeker is deze akte op 26 mei 2003

aan zijn huisgenoot uitgereikt. Na een aanschrijving wordt zo mogelijk overgegaan tot het uitvaardigen van een dwangbevel. Indien het uitvaardigen van een dwangbevel niet zinvol is of geen resultaat heeft gehad, dan wordt volgens de minister overgegaan tot het uitvaardigen van een arrestatiebevel teneinde de vervangende hechtenis ten uitvoer te leggen.

Volgens de minister van Veiligheid en Justitie heeft verzoeker ruimschoots de gelegenheid gehad om het bedrag dat hij bij het CJIB had openstaan, te betalen. Het CJIB heeft verzoeker bij hoge uitzondering drie maal in de gelegenheid gesteld om het bedrag middels een betalingsregeling te voldoen. Volgens de minister is verzoeker geen enkele regeling volledig en/of tijdig nagekomen.

Volgens de minister heeft het CJIB op 6 april 2009 naar verzoeker een brief gestuurd waarin hij nog een laatste keer werd gewaarschuwd dat hij, indien hij niet voor 20 april 2009 het volledige openstaande bedrag zou hebben betaald, vervangende hechtenis zou moeten ondergaan. Voordat deze brief werd verstuurd, controleerde het CJIB eerst via de GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) op welk adres verzoeker stond ingeschreven. Volgens de minister blijkt uit de strafrechtketen database (SKDB), die is gekoppeld aan de GBA, dat verzoeker van 7 februari 2008 tot en met 8 juni 2010 stond ingeschreven op adres Y te Dordrecht. Daarnaast deelde de minister mee dat de advocaat van verzoeker in de correspondentie die na april 2009 met het CJIB plaatsvond, aldoor het adres Y te Dordrecht opgaf als zijnde het adres van verzoeker. Volgens de minister is alle correspondentie voor verzoeker naar het adres verzonden waarop verzoeker op dat moment, volgens de gegevens van de gemeentelijke basisadministratie, stond ingeschreven dan wel op het correspondentieadres dat door verzoeker zelf was opgegeven. Volgens het CJIB hadden ze de brief die ze op 6 april 2009 naar verzoeker hadden gestuurd, niet onbestelbaar retour gekregen.

Uit de correspondentie die de minister van Justitie tijdens het onderzoek aan de Nationale ombudsman heeft verstrekt, blijkt dat de akte van uitreiking op 26 mei 2003 op het adres X te Rotterdam door een postbode aan een familielid dan wel huisgenoot van verzoeker is overhandigd.

Vervolgens heeft het CJIB op 1 juli 2003, 4 augustus 2003, 20 november 2003, 20 oktober 2004, 11 november 2004, 19 september 2005, 25 januari 2006 en 9 februari 2006 vervolgcorrespondentie naar het adres X te Rotterdam gestuurd. In deze periode heeft verzoeker op 11 juni 2003, 2 juli 2003, 27 oktober 2004, 18 mei 2005 en januari 2006 op de eerder genoemde brieven van het CJIB gereageerd. Op 6 april 2009 heeft het CJIB de laatste aanmaning naar het adres Y te Dordrecht gestuurd.

Oordeel van de Nationale ombudsman

1. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel.
2. Wanneer een rechter iemand heeft veroordeeld tot een ontnemingsmaatregel dan wordt de officier van justitie van het CJIB belast met het innen van het bedrag bij de veroordeelde. Daarbij wordt de procedure gevolgd die is vastgelegd in de *Aanwijzing executie (vervangende) vrijheidsstraffen, taakstraffen van meerderjarigen, geldboetes, schadevergoedings- ontnemingsmaatregelen en Europese geldelijke sancties (2007 en 2008)*. (zie: achtergrond onder 2). Hierna aan te duiden als aanwijzing executie.
3. De Nationale ombudsman toetst of de officier van justitie de procedure juist heeft toegepast. Verzoeker werd op 25 maart 2003 door de rechter veroordeeld tot een ontnemingmaatregel. In dat kader diende verzoeker het door hem genoten wederrechtelijk verkregen voordeel van € 4.848,52. aan het CJIB te betalen.

De Nationale ombudsman stelt vast dat de officier van justitie in eerste instantie heeft geprobeerd om middels het uitvaardigen van een dwangbevel het verschuldigde bedrag bij verzoeker te incasseren. Verder heeft de officier van justitie drie maal aan verzoeker een betalingsregeling toegestaan. De Nationale ombudsman stelt verder vast dat verzoeker zes jaar de tijd heeft gehad om het openstaande ontnemingsbedrag aan het CJIB te betalen. Verzoeker heeft in die periode in totaal € 200,- aan het CJIB betaald. Omdat verzoeker niet het volledige bedrag had betaald doch slechts een fractie, besloot de officier van justitie om een arrestatiebevel uit te vaardigen. De officier van justitie was daartoe gerechtigd omdat verzoeker voor 1 september 2003 door de rechter was veroordeeld. Het arrestatiebevel werd naar het adres gestuurd waarop verzoeker op dat moment volgens de GBA stond ingeschreven.

4. De Nationale ombudsman is van oordeel dat verzoeker ruimschoots de tijd heeft gehad om een relatief laag ontnemingbedrag, aan het CJIB te betalen. De Nationale ombudsman acht het, gelet op de hoogte van het ontnemingsbedrag, aannemelijk dat verzoeker voor het uitvaardigen van het arrestatiebevel in staat moet zijn geweest om het bedrag, in maandelijkse termijnen, te betalen. Hoewel de Nationale ombudsman zich kan voorstellen dat het CJIB zorgvuldiger zou hebben gehandeld door de allerlaatste waarschuwing per aangetekend schrijven aan verzoeker kenbaar te maken, is hij van oordeel dat verzoeker had kunnen weten dat de vervangende hechtenis al geruime tijd boven zijn hoofd hing. In enkele brieven die in de jaren daarvoor door het CJIB aan verzoeker zijn gestuurd, wordt verzoeker namelijk uitdrukkelijk op de mogelijke inzet van dit drukmiddel gewezen.

Door geen gebruik te maken van de aangeboden redelijke betalingsregelingen en het openstaande ontnemingsbedrag niet op tijd te betalen, aanvaardde verzoeker de reële kans dat hij op enig moment van zijn vrijheid beroofd zou kunnen worden. Toen dat moment aanbrak, wist verzoeker binnen vijf dagen te regelen dat het gehele openstaande

bedrag alsnog werd betaald. Hieruit valt af te leiden dat hij ook daarvóór in staat moet zijn geweest dat bedrag te betalen. De Nationale ombudsman is van oordeel dat niet is gehandeld in strijd met het evenredigheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Centraal Justitieel Incasso Bureau uit Leeuwarden, is niet gegrond.

Onderzoek

Op 4 februari 2010 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer R. uit Dordrecht, ingediend door mr. J.A.P.F. Hoens uit te Utrecht, met een klacht over een gedraging van het Centraal Justitieel Incasso Bureau uit Leeuwarden.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Veiligheid en Justitie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tijdens het onderzoek kregen het Centraal Justitieel Incasso Bureau en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

In het kader van het onderzoek werd betrokkenen verzocht op de bevindingen te reageren.

Intermediair, de minister van justitie en het CJIB gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafrecht

Artikel 24d (oud)

"1. Bij de uitspraak waarbij een natuurlijk persoon de verplichting is opgelegd tot betaling van een geldbedrag aan de staat ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, beveelt de rechter voor het geval dat noch volledige betaling noch volledig verhaal van het verschuldigde bedrag volgt, dat vervangende

hechtenis zal worden toegepast, met dien verstande dat vervangende hechtenis op grond van dit artikel op te leggen op ten hoogste zes jaren kan worden bepaald.

2. De duur van deze vervangende hechtenis wordt niet verminderd door het voldoen van slechts een gedeelte van het verschuldigde bedrag."

2. Wetboek van Strafvordering

Artikel 553

"De tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen geschiedt door het openbaar ministerie dan wel op voordracht van deze door Onze Minister."

3. Aanwijzing executie (vervangende) vrijheidsstraffen, taakstraffen van meerderjarigen, geldboetes, schadevergoedings- en ontnemingsmaatregelen, Europese geldelijke sancties en toepassingen voorwaardelijke invrijheidsstelling (2008A013)

"Inningsfase: de fase waarin aan een veroordeelde een aanschrijving en aanmaningen met aangehechte optisch leesbare acceptgirokaarten (OLA) wordt (worden) gezonden, tot het moment waarop de betaling is verricht dan wel de daartoe verleende termijn(en) is/zijn verstreken."

"Incassofase: de fase die intreedt als in de inningsfase geen (volledige) betaling is verricht. In deze fase kan met of zonder dwangbevel beslag worden gelegd op de goederen van de veroordeelde/bestrafte. Tevens kan ten aanzien van een veroordeelde door middel van een arrestatiebevel vervangende hechtenis of lijfswang worden tenuitvoergelegd.

Wanneer de geldboete, schadevergoedingsmaatregel of ontnemingsmaatregel bij rechterlijke beslissing is opgelegd, wordt een arrestatiebevel uitgevaardigd indien de inning en/of het verhaal met/zonder dwangbevel niet succesvol kan worden afgesloten."

"Het CJIB is in opdracht van het OM belast met het verzenden of het doen uitreiken van strafbeschikkingen wanneer uitreiking nog niet heeft plaatsgevonden en de executie van geldboetes, schadevergoedings- en ontnemingsmaatregelen opgelegd bij rechterlijke beslissing of strafbeschikking. Tevens is het CJIB belast met de tenuitvoerlegging van inkomende Europese geldelijke sancties."

"In eerste instantie wordt getracht de geldboete, schadevergoedings- en/of ontnemingsmaatregel en inkomende Europese geldelijke sancties te executeren door middel van toezending van een aanschrijving en eventuele aanmaningen.

Alvorens een zaak doorgaat naar de incassofase, verricht het CJIB standaard een adresverificatie. Indien er sprake is van een nieuw adres waardoor de veroordeelde de aanschrijving en/of aanmaningen mogelijk niet heeft ontvangen, komt de zaak afhankelijk van de ingangsdatum van de adreswijziging opnieuw in de inningsfase. Voor niet-onherroepelijke geldboetevonnissen wordt na de vervaldatum van de aanschrijving onmiddellijk een bevel ter betekening van het vonnis uitgevaardigd."

"Indien verhaal niet tot (voldoende) resultaat leidt, wordt in het geval van een vonnis of arrest een arrestatiebevel uitgevaardigd om vervangende hechtenis ten uitvoer te leggen."

(...)

"4.4 Tenuitvoerlegging ontnemingsmaatregelen

4.4.1. Inningsfase

Indien er conservatoir beslag is gelegd, wordt de veroordeelde in de inningsfase door middel van een acceptgiro in de gelegenheid gesteld het ontnemingsbedrag te betalen en op die manier verdere executie van het conservatoir beslag te voorkomen. Indien het ontnemingsbedrag niet of niet geheel door middel van de toegezonden acceptgiro wordt betaald, wordt het beslag uitgewonnen volgens de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Er worden geen verhogingen bij ontnemingsmaatregelen gehanteerd.

4.4.2 Incassofase

In eerste instantie wordt getracht de ontnemingsmaatregel te executeren door middel van toepassing van verhaal met of zonder dwangbevel, in het eerste geval door de deurwaarder. Heeft dit geen of onvoldoende resultaat, dan kan de landelijk executieofficier ontnemingsmaatregelen, zo nodig in overleg met het executerende parket:

in zaken waarin voor 1 september 2003 een vonnis of arrest is geweest een arrestatiebevel uitvaardigen voor de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis, wanneer degene tot wie de maatregel zich richt wel in staat kan worden geacht te betalen, doch niet bereid is om te betalen (art 24d oud WvSr).;

de verminderingprocedure ex art. 577b WvSv aanvangen indien daartoe termen

aanwezig zijn.

Executie van de vervangende hechtenis op basis van artikel 24d oud WvSr vindt niet

automatisch plaats, maar pas na een expliciete beslissing van de landelijk

executieficier van justitie. Deze beslissing kan ook genomen worden nadat gedurende verscheidene jaren herhaald verhaalsonderzoek heeft plaatsgevonden.

Voor vonnissen en arresten die na 1 september 2003 zijn geweest, geldt de volgende regeling:

Wanneer is vastgesteld dat een veroordeelde niet aan het ontnemingsvonnis- of arrest voldoet, kan de officier van justitie of AG bij de laatste feitelijke instantie die over de ontnemingsmaatregel heeft geoordeeld, een vordering tot een verlof tenuitvoerlegging lijfswang indienen (art. 577c WvSv.). Doel van de lijfswang is dat veroordeelde alsnog tot betaling over gaat.

Het initiatief tot het uitvaardigen van een arrestatiebevel met betrekking tot de vonnissen en arresten geweest voor 1 september 2003, en het indienen van een vordering tot een bevel lijfswang met betrekking tot de vonnissen en arresten die geweest zijn na 1 september 2003, ligt bij het CJIB, in samenwerking met de landelijk executieficier ontnemingsmaatregelen. Het CJIB coördineert, onverminderd de verantwoordelijkheid van het betreffende parket, de tenuitvoerlegging."

2

2010.01654

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

de Nationale ombudsman